

OILA MUSTAHKAMLIGI OMILI VA INQIROZGA OLIB BORUVCHI MUAMMOLAR

A'zamova Zarnigor Farhodjon qizi

Farg'ona Davlat Universiteti Ijtimoiy ish kafedrası

O'qituvchi

Teshaboyeva Nigora

Talaba

Annotatsiya: *Oila va jamiyat bir-biriga chambarchas bog'liq tushuncha bo'lib, jamiyatning o'zi ham oilalardan tashkil topadi. Oila esa o'z o'rnida jamiyat bag'rida vujudga keladi, rivojlanadi. Ayni paytda oilaning jamiyatda o'z vazifalari mavjud. Oilaning mohiyati va vazifalari dunyodagi barcha xalqlar uchun bir xildir. Lekin uning tashkil topishi, taraqqiy etishi va oiladagi vazifalari bajarish jarayonlari har bir xalqda alohida, o'ziga xos xususiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *oila, jamiyat, omil, inqiroz, muammo.*

Oila -bu jamiyatning bir bo'g'ini xisoblanadi. Ko'pincha oiladagi kelishmovchiliklar katta muammolarga olib kelishi mumkin. Hozirgi paytda oiladagi muammolarga yoshlarning erta turmush qurishi, farzand tarbiyasidagi kamchiliklar, yoshlarning ma'naviy ongining yaxshi rivojlanmaganligi va telefon, ijtimoiy tarmoqlar sabab bo'lmoqda.

Ota-onaning oiladagi moddiy, tashkiliy, tarbiyaviy va o'zaro shaxsiy masalalar yuzasidan bir-biri bilan bo'ladigan munosabatlari sof, samimiy, erning xotiniga, xotinning eriga nisbatan o'zaro hurmati, iffati asosida qurilsagina, bunda u oilada musaffo ma'naviy muhit va hamjihatlik vujudga keladi. Ayniqsa, ota-ona munosabatidagi, ularning bir-biriga mehribonligi, farzandlariga bir xil muomalada bo'lishi, har ikki tomonning qarindosh-urug'lariga bir xilda mehr-oqibat, hurmat bilan qarashi, bir so'zligi, haqiqatni gapirish kabi ijobiy fazilatlariga ega bo'lishi, shuningdek, sog'lom hayot kechirishi, chekish, yolg'onchilik, maishiy buzqliq, dimog'- dorlik, manmanlik va boshqa shu kabi illatlardan holi bo'lishi oilaviy munosabatlar madaniyatining sofliqini ta'minlovchi xususiyatlardir.

Bunday ijobiy xususiyatlarga ega bo'lish, serfarzand oilalarda ham, yoki faqat er va xotin yashaydigan oilalarda ham og'ir kechadi. Chunki er-xotin turli sharoitda, muhitda tarbiyalangan, ularning qarashlari, ma'lumoti, yoshi, ma'naviy saviyasi va boshqalarda nomuvofiqlik mavjud bo'lishi mumkin. Er-xotinning bir-biriga ko'nikishi, o'zaro hurmati, do'stona munosabatiarining shakllanishi uchun ular orasidagi sevgi dastlabki manba bo'lsa, axloqiy qadriyatlarining gultoji bo'lgan ibo, hayo, xushmuomalalik, mehnatsevarlik, sarishtalik, ozodalik, pazandalik, g'amxo'rlik, mehr-shafqat kabi azaliy odatlarimiz oilani mustahkamlashda ikkinchi manba bo'ladi. Institut jamiyatda xotin-qizlarning siyosiy onglilik darajasini yuksaltirish bilan birga,

ayollarga taalluqli ijtimoiy munosabatlarni o'rganadi, shu orqali ayollarning iqtisodiy, siyosiy, maishiy, madaniy, ta'limiy va boshqa sohalardagi ahvolini tadqiq qiladi.

Oilada er-xotin bir-birini tushungan xolatda yashasa, kelin qaynona-qaynotaning xurmatini qilsa, eriga itoat qilsa, o'z vazifalarini vaqtida bajarsa oilada kelishmovchiliklar yuzaga kelmaydi.

Oilada kelishmovchiliklar yuzaga kelmasligi uchun yangi turmush qurish arafasida bo'lgan yoshlarga oila qanday muqaddas dargoh ekanligi, er va xotinning oiladagi roli, farzand tarbiyasi haqida tushuntirish berilishi, kerak bo'lsa oila qurish arafasidagi yoshlarga alohida kurslar ochib ularni o'tish lozim.

Oila qurmoqchi bo'lgan har bir yigit-qiz o'ziga umr yo'ldoshi tanlashda bo'lajak farzandlarining otasi yo onasining shaxsiy fazilatlariga e'tibor berishi kerak. Chunki otaning axloqi, odobi, onaning fazilatlariga bolaga o'tishi isbot talab qilmas haqiqatdir. Xullas, o'g'il ham, qiz bola ham eng avvalo, oila muhitida g'uncha ochadi. Ana shu g'uncha uning ma'naviyatida, qalbida bir umr yo'chi yulduz kabi nur sochib turadi. Rizouddin ibn Faxriddinning «Oila» risolasida: «Tarbiyali xotin ota-onasini, eri hamda bolasini, butun oila ahlini oilaga munosabati bo'lgan do'stu-qo'shnilarini, xodimau xodimalarini xulqi bilan mamnun qilur», — deyiladi.

Oila ikki ustundan iborat: Birinchisi — iqtisod, ikkinchisi — ma'naviyat. Oilani shu ikki ustundan birisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Lekin iqtisodda imkoniyatdan, ma'naviyatda sharoitdan kelib chiqmoq kerak. Shunda oila mustahkam qo'rg'onga aylanadi. «Eng do'zaxi ayol — eri imkoniyati darajasidan ortiq talab etuvchi ayoldir», — deb uqtiriladi muborak hadislarda. Oila tutishda ma'naviyatning sharoit taqozo etgan tomonlari borki, bu haqda allomalarimiz eslatib o'tishgan. Beruniy oila qurayotgan qizlarga ota-onaning pandnasihatlarini keltirib, oiladagi tinch-totuvlik ko'proq ayollar zimmasiga tushishini ta'kidlab shunday yozadi: «Ey qizim! Sen o'rgangan uyingdan ketib, notanish xonadonga tushmoqdasan. Sen bo'lajak kuyovingning hamma xislatlarini bilmaysan. Sen yer bo'l, u esa osmon bo'ladi. Demak, sen u bilan shunday yo'l tutki, uning oldida yer kabi kamtar bo'lsang, u osmon kabi oliyjanob bo'ladi. Osmon shifobaxsh yomg'iri bilan yerni ko'kartirgani kabi ham o'z mehru shafqati ila seni xushnud etadi. Ering sendan faqat yumshoq va shirin so'zlar eshitsin, yaramaydigan va eski libosda yoki sochlaring tartibga solinmagan holda uning oldida o'tirma. Qizim, kuyovingdan kuchi yetmagan va sotib olishga qudrati yetmagan narsalami talab qilma. Bunday qilsang orada totuvlik yo'qoladi, turli xil janjallar paydo bo'ladi. Qizim, rashq qilishdan saqlangin. chunki u ajralib kelishning kalitidir. Eringga hadeb gina qilaverishni man etaman. Yaxshisi, sen u bilan xushmuomalada, shirin so'zli bo'lgin, bu ishing har qanday seheru jodudan yaxshidir. O'zingga xushbo'y narsalar bilan oro bergil. Pokizalik hamisha yo'ldoshing bo'lsin»

Keyingi paytlarda xalqimizning ma'lum tabaqalari o'rtasida soxta shuhrat ketidan quvib, nom chiqarish, o'zini ko'z-ko'z qilish, keragidan ortiq dabdaba bilan nikoh to'yi o'tkazish, isrofgarchilikka yo'l qo'yish hollari ko'payib qolgan edi. Bu esa muqaddas

an'analarimizni obro'sizlantirishga olib kela boshladi va oddiy odamlarning nafsoniyatiga tegar edi. Oqibatda ko'p oilalar buzilib ketdi.

To'ylarda yangicha tartib, yangicha rasm-rusmlarni joriy qilishda mahalla qo'mitalari, xotin-qizlar faollarining ta'siri kuchli bo'lmog'i zarur. Har bir mahallada iqtidorli ayollardan laparchilar, musiqachilar guruhini tashkil etish, to'yni qiziqarli, bir umrga esda qoladigan qilish uchun turli-tuman dasturlar tayyorlash, to'y ishtirokchilarining faolligini oshirish yo'llarini o'ylab topish lozim.

Oila jamiyatdagi iqtisodiy, ma'naviy va madaniy munosabatlardan tashqari tabiiy-biologik munosabatlarni ham ifodalaydi. Ya'ni, oilada avlod davom ettiriladi. Jamiyat erkak va ayol o'rtasidagi tabiiy munosabatlar madaniyatini tarbiyalash orqali ular o'rtasidagi ahllikni mustahkamlashga ko'maklashadi. Bu munosabatlar madaniyatini shakllantirish oila hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bolalar salomatligi, soni va tug'ilish muddatlarini maqsadga muvofiqlashtirishni, oilaning rivojlanish jarayonini ongli ravishda boshqarishni ta'minlaydi. Tabiiyki, jamiyat tug'ilish muammosiga befarq qaray olmaydi, bu holat uning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatadi. Respublikamiz aholisi tez sur'atlar bilan o'sayotgan mamlakatlar qatoriga kiradi. Uning asosiy sabablarini quyidagi omillar bilan izohlash mumkin: nikohlanish ko'rsatkichlarining yuqoriligi, barvaqt nikohlanish, migratsion harakatning pastligi, xalqimizning serfarzandligi va bolajonligi kabi. Tug'ish yoshidagi ayollarning salomatligini mustahkamlash, tug'ilajak farzandning hech qanday asoratsiz sog'lom tug'ilishni ta'minlash maqsadida tug'ilgan farzandlar oralig'i 2 yoki 3 yil bo'lishi tibbiy nuqtayi nazardan tavsiya etilmoqda. Bu esa kelajagi buyuk o'zbekistonimizni taraqqiy etgan davlatlar qatoridan o'rin olishda o'zining ma'naviy va jismoniy barkamolligi bilan ulush qo'shadigan farzandlarni dunyoga kelishi, millatimiz genafondining saqlanishi uchun zamin hisoblanadi.

Qizlarning balog'atga yetmasdan turmushga chiqish yoki juda kech turmushga chiqib ona bo'lish holatlari ona va bola salomatligi uchun zararli oqibatlar keltirishi shubxasiz. Buning oldini olishda xotin-qizlar qo'mitalari «Sog'lom avlod uchun», «Bolalar», «Mahalla» jamg'armalarining faoliyati va bolalarning salomatligini ta'minlashga, aholining tibbiy ongini shakllantirishga qaratilganidir.

Oilada ma'naviy va jismoniy barkamol avlodni tarbiyaash, yoshlarni oilaviy hayot qurishga tayyorlash, ularni zamonaviy kasb-hunar sirlari bilan qurollantirish bilan bir qatorda, xalqimizning asrlar davomida shakllanib kelgan kasb-hunar, qadriyatlarga hurmat va e'zozni shakllantirish oilaning iqtisodiy va ijtimoiy manfaatlarini himoya qilishda muhim omil hisoblanadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Abduraxmonova, M., & A'zamova, Z. (2021). O'zbekistonda pensiya ta'minoti tizimini shakllantirishning muhim jihatlari. *Интернаука*, (7-2), 91-93.

1. Abduraxmonova, M., & A'zamova, Z. (2021). The world in reforming the pension system use of existing pension system models in practice. In *наука сегодня: вызовы и решения* (pp. 50-51).
2. Аъзамова, З., & Турсуналиева, Э. (2022). роль и социально-экономическое значение пенсионной системы в системе социальной защиты. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(10), 740-745.
3. Azamova, Z., & Tursunaliyeva, E. (2022). Reintegration of Persons Returning from Labor Migration and Their Employment. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 13, 122-126.
4. Tursunaliyeva, E., & Azamova, Z. (2022). Reintegration of Persons Returning from Labor Migration and Ensuring Their Employment. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 11, 171-175.
5. а'zamova, z. a. r. n. i. g. o. r., & fozilov, o. voyaga yetmagan bolalarni huquq va erkinliklari. *интернаука учредители: общество с ограниченной ответственностью" интернаука"*, 91-93.